

Kommunals rapport till KNS-konferens med tema *sysselsättning* 3-5 oktober 2017

Arbetsmarknadsläget i Sverige 2017

Den här rapporten handlar om arbetsmarknadsläget i Sverige 2017. Beskrivningen är främst hämtad ur offentliga rapporter från Konjunkturinstitutet, Statistiska centralbyrån och Arbetsförmedlingen samt kompletterande analys utifrån Kommunals medlemmars situation och verksamhetsområden.

Sammanfattning

I dagsläget har Sverige en mycket stark ekonomi med hög tillväxt, en växande arbetskraft och stabila offentliga finanser. Arbetslösheten är fortfarande hög samtidigt som bristen på yrkesutbildad arbetskraft leder till en inbromsning av den ekonomiska utvecklingen.

En stark högkonjunktur

Prognosen för den svenska BNP-tillväxten visar på en tre-procentig ökning under 2017, visar Konjunkturinstitutet (2017). Den inhemska efterfrågan är stark, utvecklingen i omvärlden är robust och de offentliga finanserna är stabila. Både företag och hushåll är optimistiska om framtiden. Sysselsättningen fortsätter att öka men är hämmad av brist på arbetskraft med rätt kompetens, men det har hittills inte lett till högre löneökningar.

Konjunkturinstitutets (KI) beräkning visar att det i nuläget finns ett budgetutrymme för ofinansierade reformer på 12 miljarder kronor för 2018. Utöver regeringens tidigare annonserade skatteköningar på 5 miljarder kronor finns det ett utrymme på 17 miljarder kronor för utgiftsökningar eller inkomstminskningar. Det skapar möjlighet för dels permanenta utgiftsökningar i enlighet med den ekonomiska vårpropositionen, dels en bibehållen utgiftsnivå för offentlig sektor.

Arbetskraftens storlek växer

I juni ingick närmare 5 540 000 personer i åldern 15-74 år i arbetskraften (SCB, 2017). Det är en ökning med över 100 000 personer i förhållande till juni 2016, varav 67 000 fler män respektive 37 000 fler kvinnor. Det relativa arbetskraftstalet var 77 procent för män och 72 procent för kvinnor.

Både sysselsättningen och antalet anställda ökar. I juni 2017 var 111 000 fler personer sysselsatta (15-74 år) jämfört med juni 2016 och ökningen var störst bland män. Antalet anställda ökade och uppgick till närmare 4 630 000 personer, vilket är närmare 100 000 fler personer. Den stora ökningen skedde bland fast anställda och inom kommunal sektor.

I juni var närmare 410 000 personer arbetslösa, vilket motsvarar 7,5 procent. Arbetslösheten var något högre bland män än bland kvinnor. I den yngsta åldersgruppen (15-24 år) var över 170 000 arbetslösa, vilket motsvarar drygt 23 procent. Arbetslösheten skiljer sig också över landet (Arbetsförmedlingen, 2017). I april hade Gävleborgs och Södermanlands län högst andel inskrivna arbetslösa med över tio procent. Uppsala län hade lägst andel med under sex procent.

En fortsatt ökning av sysselsättningen

För helåret 2017 beräknar Arbetsförmedlingen (2017) att sysselsättningen (16-64 år) kommer att öka med över 80 000 personer och med närmare 70 000 personer under 2018. De uppskattar att omkring åtta av tio jobb kommer att tillfalla utrikes födda, företrädesvis bland män. Sysselsättningsgapet mellan utrikes- och inrikesfödda är dock fortfarande stort, och näst högst i EU. Samtidigt har Sverige i EU den högsta sysselsättningsgraden bland inrikesfödda. Den främsta förklaringen till skillnaden är den höga sysselsättningsgraden bland inrikesfödda kvinnor.

Brist på arbetskraft inom både privata och offentliga arbetsgivare

Arbetsförmedlingen (2017) redovisar att det finns rekryteringsproblem inom samtliga delar av det privata näringslivet där var tredje arbetsgivare upplever brist på arbetskraft. Situationen är dock betydligt värre inom offentliga verksamheter. Där är bristen på arbetskraft utbredd inom många yrken och nära sju av tio offentliga arbetsgivare upplever rekryteringsproblem. Bristen är störst inom flera pedagogiska yrken och flera vård- och omsorgsyrken. Konsekvenserna av misslyckade rekryteringar blir bland annat längre vakanser, sänkta krav på kompetens och yrkeserfarenhet. Andra konsekvenser är sämre service, kvalitet och arbetsmiljö för befintlig personal. För att motverka denna utveckling har företrädevis offentliga arbetsgivare investerat i interna utbildningar för personalen.

Tudelnigen på arbetsmarknaden ökar

Samtidigt som det råder stor brist på arbetskraft växer gruppen inskrivna med utsatt ställning på svensk arbetsmarknad, det vill säga arbetstagare som löper högre risk än andra att bli långtidsarbetslös. I gruppen ingår personer som är födda utanför Europa, de som saknar fullständig gymnasieutbildning, har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga eller är 55 år eller äldre.

Under den senaste tioårsperioden har gruppen växt med 114 000 till 275 000 personer medan övriga inskrivna har minskat med drygt 60 000 till 90 000 personer (Arbetsförmedlingen, 2017). Det visar på en mycket kraftig förändring av sammansättningen av de inskrivna vid Arbetsförmedlingen. Gruppen utsatta kommer troligtvis att fortsätta att öka vilket främst beror på ökningen av antalet nyinskrivna i etableringsuppdraget.

Stora säsongsvariation bland Kommunals medlemmar

Den öppna arbetslösheten bland Kommunals medlemmar som är inskrivna vid Arbetsförmedlingen varierar över året. Den minskar under våren och sommarmånaderna till cirka 14 000 personer, när många får möjlighet att arbeta som semestervikarie, och ökar under hösten till runt 18 000 personer, när vikariatet löper ut och verksamhetens budget ska omförhandlas.

Anna Spånt Enbuske

Utredare, utredningsenheten